

4.18. Poglavlje 18: Statistika

Pravila EU obavezuju države članice da su u mogućnosti da proizvode statističke podatke na osnovu profesionalne nezavisnosti, nepristrasnosti, pouzdanosti, transparentnosti i povjerljivosti. Za metodologiju, proizvodnju i širenje statističkih informacija predviđena su zajednička pravila.

Crna Gora je postigla određeni nivo spremnosti u oblasti statistike. Protekle godine ostvaren je određeni napredak, naročito u usaglašavanju statističke metodologije sa standardima EU i objavljivanjem nekih vremenskih serija BDP u skladu se Evropskim sistemom računa (ESA) 2010.

Međutim, potrebna su snažnija nastojanja, posebno da bi se obezbijedila usklađenost makro-ekonomskih i poslovnih statističkih podataka sa standardima EU.

Baveći se nedostacima, koji su izloženi u kratkim crtama dalje u tekstu, tokom predstojeće godine, Crna Gora treba naročito da:

- značajno ojača ljudske i finansijske resurse Zavoda za statistiku Crne Gore (Monstat);
- dalje uskladi svoje statističke podatke sa ESA 2010, i statističke podatke o vladinim finansijama.

U pogledu statističke infrastrukture, zakonski okvir je u skladu sa Evropskim statističkim kodeksom. Zavod za statistiku Crne Gore (Monstat) glavni je proizvođač i cjelokupni koordinator statistike u Crnoj Gori. Njegova profesionalna nezavisnost pohranjena je u zakonu. Međutim, administrativni kapacitet Monstata i dalje je ograničen zbog nedovoljnih resursa: samo 105 od predviđenih 200 radnih mjesta je popunjeno, pa su sredstva nedovoljna za rješavanje nedostataka vezanih za mjerila za zatvaranje. Budžet za 2016. godinu povećan je za 20%, ali prostorije Zavoda i dalje su neadekvatne.

Monstat je potpisao 14 memoranduma o razumijevanju sa pružaocima administrativnih podataka, uključujući i 2 u izvještajnom periodu. Koordinacija proizvođača zvanične statistike nastavila je da se poboljšava, iako je treba dalje jačati. Glavne klasifikacije (NACE Rev. 2, ISCO-08, NUTSCPA, GEONOM i ISCED-2010) usaglašene su sa pravnom tekovinom EU. Monstat koristi tri registra statističkih podataka: poslovni registar, registar teritorijalnih jedinica i statistički registar poljoprivrednih gazdinstava, koji su dijelom usklađeni sa pravnom tekovinom EU.

Prenos podataka Eurostatu nastavlja se i prenošeni su dodatni podaci, ali su ipak potrebna dalja poboljšanja. Potrebno je više koristiti administrativne izvore.

Biće potrebni i kontinuirani naponi da bi se Makroekonomski statistički podaci uskladili sa ESA 2010, iako je u izvještajnom periodu postignut napredak. Monstat sastavlja godišnji i kvartalni bruto domaći proizvod (BDP) koristeći pristup proizvodnje i rashodni pristup u tekućim i stalnim cijenama. U tom izvještajnom periodu Eurostatu su predate godišnje i kvartalne vremenske serije BDP za period 2010-2014. godine po metodologiji ESA 2010. Nadalje, Monstat je na svojim internet stranicama objavio BND za period 2010 - 2014. godine po metodologiji ESA 2010. Monstat još ne sastavlja kvartalne sektorske izvještaje.

Potrebni su veći naponi za razvoj prikupljanja statističkih podataka o vladinim finansijama, finansijskih računa i tabela o upotrebi. Centralna banka sastavlja statistiku o platnom bilansu i to je dijelom usklađeno sa pravnom tekovinom EU. Statistički podaci o stranim direktnim ulaganjima takođe su dijelom u skladu sa pravnom tekovinom EU. Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) kao i paritet kupovne moći uglavnom su usklađeni, a inventar HICP predat je u novembru 2015. godine. Tabele o postupanju u slučaju prekomjernog deficita (EDP) predate su prvi put u oktobru 2014. godine i nastavljene u izvještajnom periodu, ali one su samo dijelom usklađene sa ESA 2010. Za svrhe implementacije ESA 2010 u maju 2016. godine potpisan je trilateralni sporazum između Monstata, Centralne banke i Ministarstva finansija. To bi trebalo da pomogne da se uspostavi bliža saradnja između te tri institucije.

Kada je riječ o strukturalnoj poslovnoj statistici i kratkoročnoj poslovnoj statistici, potrebno je dalje poboljšanje kvaliteta, uvođenje jedinica po vrstama djelatnosti i povećana pokrivenost promjenjivih vrijednosti. Kod kratkoročne poslovne statistike poštovanje obaveza je poboljšano tokom izvještajnog perioda, ali potrebna su dalja poboljšanja, naročito u sektoru usluga. Poslovni registar predstavlja dobru osnovu za proizvodnju statističkih podataka i za uzorkovanje, ali treba ga češće ažurirati i obezbijediti bolju pokrivenost malih preduzeća. PRODCOM (lista proizvoda Evropske zajednice) usklađena je, ali Eurostat nije dobio statističke podatke stranih filijala (FATS). Statistički podaci u turizmu dijelom su usklađeni, a u aprilu 2016. godine prvi put je urađena anketa o turističkoj djelatnosti stanovništva Crne Gore; Eurostat nije dobio statističke podatke o avio saobraćaju, ali statistički podaci o pomorskom saobraćaju dijelom su usklađeni, a radovi na statističkim podacima o teretnom drumskom saobraćaju su počeli. Podaci o istraživanjima i razvoju u skladu su sa pravnom tekovinom EU.

U oblasti socijalne statistike sprovedena je anketa o prihodima i uslovima života (EU-SILC) od 2013. godine, ali potrebno je dalje usaglašavanje. Preduzeti su početni koraci na implementaciji Evropskog sistema integrisanih statističkih podataka u oblasti socijalne zaštite (ESSPROS). Statistički podaci o tržištu rada uglavnom su usklađeni sa pravnom tekovinom EU, počeo je rad na proizvodnji podataka o strukturi zarada, ali i dalje treba uraditi indeks troškova radne snage. Statistički podaci o kriminalitetu dijelom su u skladu sa uslovima za prikupljanje podataka na godišnjem nivou koje ima Eurostat. Eurostat dobija podatke o migracijskim tokovima bez metapodataka i još nije dobio podatke o azilu i sticanju ili gubitku državljanstva.

Statistika u oblasti poljoprivrede dijelom je usklađena sa pravnom tekovinom EU. Podaci o biljnoj proizvodnji poboljšanog kvaliteta preračunati su za period 2007-2013. godine i poslani Eurostatu u oktobru 2015. godine zajedno sa podacima za 2014. godinu. Uz to, podaci za 2015. godinu poslani su u julu 2016. godine. Počeo je rad na ekonomskim statističkim izvještajima za poljoprivredu, indeksu poljoprivrednih cijena i doprinosu radne snage u poljoprivredi. Godišnji statistički podaci o energetici u potpunosti su usklađeni, a mjesečni djelimično. Statistički podaci o cijenama energije su u potpunosti usklađeni. U oblasti statističkih podataka o oblasti životne sredine, dijelom su usklađeni statistički podaci o otpadu. Eurostat još nije dobio statističke podatke u oblasti životne sredine, koji između ostalog uključuju izvještaje o izdacima za zaštitu i izvještaje o materijalnim tokovima.